

Fast medlem i kontrollutvalg som skifter partitilhørighet

Ett fast medlem i Hitra som tidligere har representert Arbeiderpartiet, har nå meldt overgang til Rødt.

Kontrollutvalgsleder ber om en vurdering på om vedkommende kan fortsettes som fast medlem for Ap i kontrollutvalget. Nedenfor følger en vurdering fra sekretariatet.

Vurdering

1. Vervet som medlem til et folkevalgt organ følger i utgangspunktet person og ikke parti. Folkevalgte kan skifte partitilhørighet eller bli partiuavhengig uten at det har betydning for vedkommende sin valgbarhet eller møterett. I følge en lovfortolkning fra kommunal- og moderniseringsdepartementet fra den 7.juli 2015 for «**Spørsmål om folkevalgtes rettigheter/plikter ved overgang til annet parti**» så har den som er valgt til et folkevalgt organ både rett og plikt til å fungere i vervet i den perioden vedkommende er valgt, med mindre vedkommende mister valgbarheten, eller, etter søknad, blir fritatt fra vervet, jf. kommuneloven § 7 - 9. Retten og plikten gjelder både faste medlemmer og varamedlemmer til folkevalgte organer, og berøres ikke av at vedkommende melder seg ut av det partiet han/hun er valgt for. Partiet kan derfor ikke kreve nytt valg når et medlem/varamedlem til et utvalg har meldt seg ut av partiet. Dette følger av prinsippet om at et verv som folkevalgt anses som et personlig verv for den enkelte folkevalgte, ikke som "partiets eiendom".
2. Når det gjelder hvilken partitilhørighet de enkelte medlemmene i kontrollutvalget bør ha, så er det et krav om at leder av utvalget skal komme fra opposisjonen. I kommunelovens § 23-1 fremgår det at lederen ikke kan være medlem av samme parti eller tilhøre samme gruppe som ordføreren. Siden dette medlemmet ikke er leder, så har ikke partitilhørigheten til vedkommende noen betydning i henhold til lovkravet.
3. Det er kommunestyret som velger kontrollutvalget. Hvis kommunestyret ønsker å ha en representasjon som er basert på hvilke partier medlemmene i kontrollutvalget representerer, så kan kommunestyret når som helst ta initiativ til et nyvalg, jfr kommuneloven §23-1 fjerde ledd. Det gjelder kanskje særlig i tilfeller hvor kommunestyret mener at det er viktig å ha en viss balanse mellom det som utgjør opposisjon og posisjon.

Som Bernt skriver i sin redegjørelse for et tilsvarende spørsmål i Kommunal Rapport den 2. august 2021, så er det ofte en gruppe av kommunestyremedlemmer som står bak valg av ordfører, formannskap og andre folkevalgte organer. Dette skal skje enten som et forholdsvalg eller avtalevalg (kommunelovens § 7-4).

Hvis det er et forholdsvalg fordeles plassene i hvert organ etter reglene i §§ 7–5 og 7–6 mellom ulike listeforslag. Forslagsstillere er «partier eller grupper» i det velgende organet. Det betyr i praksis de medlemmene av organet som blir enige om å fremme et slikt forslag. Det kan være partigrupper eller enkeltmedlemmer i ulike konstellasjoner, men da slik at kandidater bare kan føres opp på en liste fra eget parti eller gruppe eller fellesliste der partiet eller gruppen inngår.

Er det et avtalevalg, så er det basert på en felles liste. Dette blir litt teoretisk, men poenget er å forstå hvilken gruppe som utgjør posisjon og opposisjon i Hitra.

For å dra en refleksojon til problemstilling i forrige avsnitt, så er det Ap, SV, Rødt og Venstre som utgjorde en gruppe bak valg av ordfører. Da kan i tilfelle en overgang fra Ap til Rødt ha mindre betydning, men det er det som tidligere nevnt opp til kommunestyret å mene noe om.